

BİREYSEL FARKLILIKLARA SAYGI

Özel Eğitim Veli Bilgilendirme Sunumu

BİREYSEL FARKLILIK

Bireyleri birbirinden ayıran; yaş, cinsiyet, yetersizlik, etnik köken, dini ve siyasi düşünce çeşitli farklılıkları kapsamaktadır. Bu farklılıkların bir kısmı doğuştan kazanılırken, bir kısmı da sonradan edinilmektedir. Toplumsal yaşamda refah düzeyini arttırmak, daha hoşgörülü ve saygılı bir ortam oluşturmak için bireylerin farklılıkları tanımaları ve bunlara duyarlı olmaları gerekmektedir.

Bireysel özellikler:

İnsanları birbirinden ayıran, bizi biz yapan özelliklerimizdir. Bu özelliklerimiz sayesinde diğer insanlardan ayrılırız.

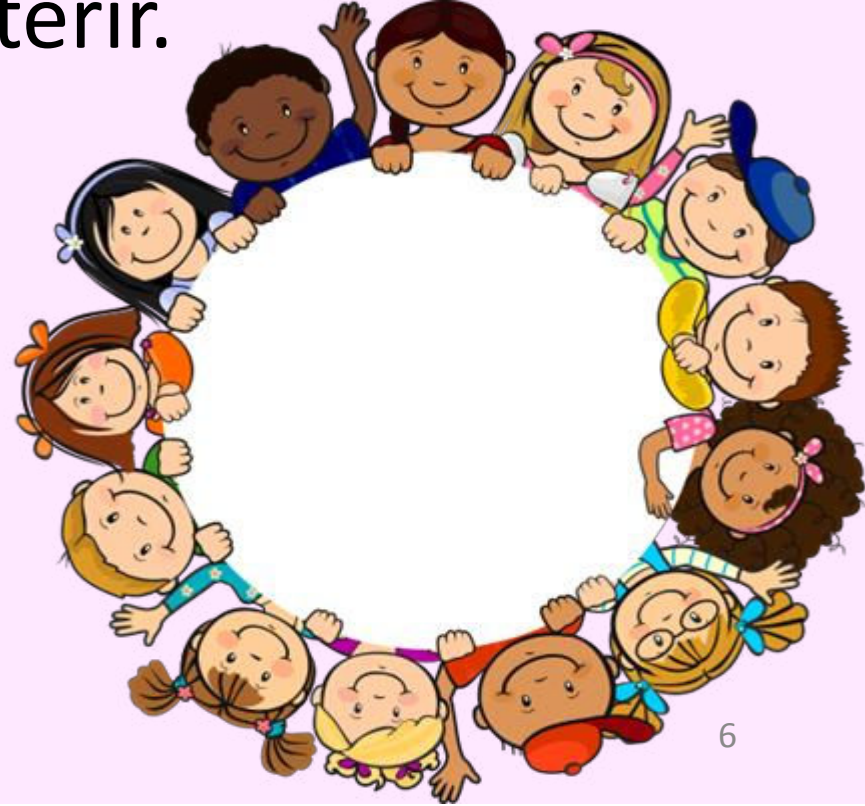
FARKLILIKLARIMIZ BİZİ EŞSİZ VE ÖZEL YAPAR

Bireysel özellikler üçe ayrılır;

- Fiziksel Özellikler
- Duygusal Özellikler
- Zihinsel Özellikler

Fiziksel Özellikler: Boy, kilo, göz rengi, saç rengi gibi dışarıdan bakınca fark edilen özelliklerdir. Fiziksel özelliklerimizi ailemizden alırız. Boy ve kilo çevresel etkenlere göre değişim ve gelişim gösterir.

Duygusal Özellikler: Yaşamımız boyunca başımızdan geçen aynı olaylar her bireyde farklı duygulara neden olur.

- Sevdiğimiz şeyler, nefret ettiklerimiz, korkularımız, üzüntülerimiz, heyecanlarımız, sevinçlerimiz, şaşkınlıklarımız, utançlarımız, öfkelerimiz, endişelerimiz, kaygılarımız farklıdır.

Zihinsel Özellikler: Hepimizin düşüncesi, ilgi, yeteneği ve zeka türleri farklıdır.

- Bazı çocuklar satranç oynamayı severler.
- Bazı çocuklar spor yapmayı isterler.
- Bazı çocuklar çok güzel resim yaparlar.
- Bazı çocuklar müziğe ilgi duyarlar, müzik aletleri çalarlar.
- Bazı çocuklar matematik hesaplarını çok hızlı yaparlar.
- Bazı çocuklar kitap okumayı çok isterler.

SAYGI KAVRAMI

Farklılıklara Saygı, her farklılığı doğal olarak görüp sadece insan olduğu için bireye saygı duymaktır. Çünkü insan saygıyı hak eden bir varlıktır. Saygı herhangi birini değerli bir varlık olarak hissettirmek ve onun ihtiyaçlarına karşı duyarlı olabilmektir. Saygı insanlar arasındaki ilişkileri sağlamlaştırır ve bireyler arasında olumlu bir bağ oluşturur

KENDİNİ VE BAŞKALARINI TANIMA

Bireylerin özellikler açısından birbirlerinden farklı olmaları gayet doğaldır. Bu farklılıkların kaynağı hakkında yeterli bilgiye sahip olunmadığı takdirde önyargılar meydana gelir. Farklılıkları fark etme bireyin önce kendisini daha sonra çevresindeki kişileri tanıması ile başlar.

Bireyler kendi özelliklerini tanımaya başladıkça diğerlerinden hangi açılardan farklı olduklarını ve bu farklılıkların onlara ne kazandırıp ne kazandırmadıklarının farkına varır. Bireyin kendi özelliklerini iyi bir şekilde tanıması kendine olan özgüvenini arttırır ve toplumsallaşmasını kolaylaştırır.

ÖNYARGI VE AYRIMCILIK

İnsanlar ırk, din, etnik köken, cinsiyet, dış görünüş vb. özelliklere göre kişileri gruplara ayırmayı, kendilerine benzemeyeni sevmemeyi çoğunlukla ebeveynlerinden, diğer yetişkinlerden ve akran gruplarından öğrenirler.

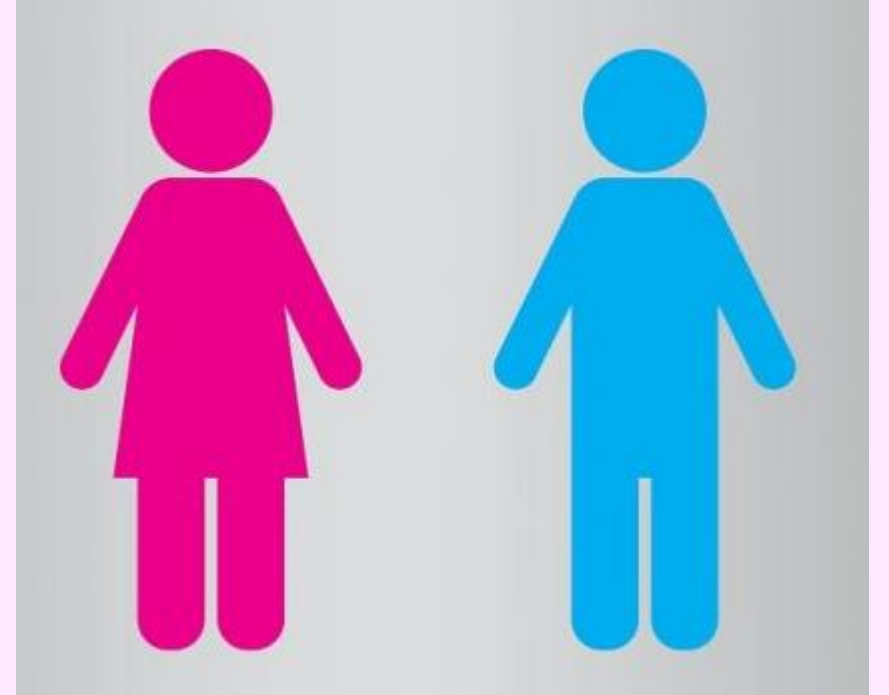
- Büyükler bilinçli ya da bilinçsiz olarak çocuklara kendi kalıplaşmış tutumlarını aktarırlar. Bazen de farklı gruplara karşı gösterdikleri davranışlar çocuklar tarafından örnek alınır.
- Çocukların farklılıklara karşı ön yargı oluşturmasının nedenlerinden birisi de kitle iletişim araçlarıdır.

Ayrımcı Tutum ve Davranışlar

Cinsiyete Dayalı Ayrımcı Tutum ve Davranışlar

- Toplumsal cinsiyet rollerinin sınırlayıcı ve kalıplaşmış yargıları çocukların kimliklerinin değişik yönlerini keşfetmelerini engelleyebilir.
- Kız çocuklarının her alanda başarılı olabileceğini ve kendi yaşamına ilişkin seçimler yapabileceklerini bilmeye ihtiyaçları vardır.
- Erkek çocukların da kız çocuklara karşı üstünlük taslamadan başarılı olabileceklerini öğrenmeye ihtiyaçları vardır

Aile Yapısındaki Farklılıklara Dayalı Ayrımcı Tutum ve Davranışlar

Ailedeki ebeveynler bazı aile yapılarına karşı ayrımcı davranışlar göstererek çocuklarının da bu ailenin çocuklarıyla görüşmelerini istemezler.

Bedensel ve Zihinsel Yetersizliğe Dayalı Ayrımcı Tutum ve Davranışlar

Toplumda yetersizlik hakkındaki bilgi eksikliği ayrımcı tutum ve davranışların en temel nedenlerinden birisidir. Çocukların yetersizliği olan bireylerden korkma, ona dokunmaktan çekinme gibi eğilimlerinin olması onlara karşı bilgi eksikliğinden kaynaklanmaktadır.

Çocuklar yetersizliği olan bireylere karşı küçük yaşlarda ön yargı oluşturmaya başlarlar. Çocukların cinsiyet ve dış görünüşe karşı oluşturdukları farkındalıklar geliştikçe yetersizlikleri de fark etmeye başlayacaklardır. Çocuklar engelli bireylerin neleri yapıp yapamayacakları hakkında bilgi sahibi olmak isterler. Ebeveynlerin ve eğiticilerin yetersizliği olan bireylere ait bilgileri olduğu gibi vermeleri gerekmektedir.

Küçük çocuklar tarafından gözlemlenemeyen engeller akran reddine neden olabilir. Örneğin, tekerlekli sandalyedeki çocuklar, öğretmenler ve aileler tarafından kolaylıkla açıklanabilen görülebilir bir engele sahiptir böylece görünür olmayan engele sahip olan akranlarından daha kolay kabul edilebilirler. Otizm gibi bozuklukları açıklamak için somut ipuçlarının var olmaması yetişkinlerin akran kabulünü sağlamasını, güçlendirmektedir.

Neler yapabiliriz?

Çocukların yetersizliği olan bireyler hakkında bilgi edinmesi sağlanmalıdır. Eğitimde kullanılan materyallerde yetersizliği olan bireylere ait de resimlerin bulunması önemlidir. Böylece diğer çocukların da yetersizliği olan bireyler ilgili sorular sorması, tartişılması ve bu konuda araştırma yapılmasını sağlayacak ortamlar oluşur. Çocukların yetersizliği olan bireylerin kullandığı araçlar hakkında bilgi sahibi olması da önemlidir.

Var olan bireysel farklılıkları

a) Fark etmezsek,

b) Yok sayarsak,

c) Görmezden gelir ve onları kabul etmeyerek
değiştirmeye çalışırsak,

d) Çocuğu başkalarıyla kıyaslırsak

Bu bireyler nasıl hisseder, ne düşünür ve nasıl
davranırlar?

Bireysel farklılıkları yok sayarsak;

- Çocuk anlaşılmamış hisseder.
- Öfkeli ve saldırgan davranışlar sergiler.
- Güvenli olmayan ortamlara girme ihtimali artar.
- Aile bağları zayıflayarak riskli davranışlar sergiler.

Bireysel farklılıkların farkında olmazsak;

- Gelişimi için ihtiyaç duyduğu gereksinimleri karşılayamayız.
- Potansiyelini gerçekleştirmesi için uygun ortamı sağlayamayız.
- Geleceğe ilişkin umutsuzluk yaşar.

Bireysel farklılıkları görmezden gelerek çocuğu başkalarıyla kıyaslarsak;

- Çocuk değersiz hisseder.
- Olumsuz benlik algısı gözlenebilir.
- Hem ailesine hem de kıyaslandığı kişilere karşı öfke duygusu artar.

Bireysel farklılıkları kabul etmeyerek değiştirmeye çalışırsak;

- Çocuğun başaramayacağı şeylere zorlayarak başarabileceklerini görmezden geliriz.
- Aile içi iletişimi olumsuz etkiler, çocuğun düşük benlik saygısı oluşturmasına sebep oluruz.
- Psikolojik sağlamlığı düşer, kendini yetersiz ve başarısız hissetmeye başlar.

Çocuğun farklılıklarının; fark edilip, kabul edilip geliştirilmesi onun ruhsal gelişimini, benlik algısını da önemli ölçüde etkilemektedir. Kendisi ile ilgili olumlu duygulara sahip bir çocuğun yaşamını zenginleştirilmesi ve düzenlenmesi kuşkusuz daha kolay olabilir.

NE YAPMALIYIZ ?

Kullanılabilecek Stratejiler

Farklılıklara Değer Vermeliyiz

Çocuğunuzu bütünüyle tanıyarak, yapabildikleri ve yapamadıklarıyla kabul etmeli, gelişimini destekleyici olmalıyız.

- Çocuğunuzdaki bireysel bir farklılıktan dolayı endişelendiğinizde yaşanan durumu anlamak için kendinize ve çocuğunuza zaman verin.
- İletişim ve beklentilerinizde net ve saygılı olun.
- Bireysel farklılıklara saygı duyan bir dil kullanımı tercih edin, etiketleyici sözcüklerden kaçının.

Çocuğunuzun güçlü yanlarını fark etmeye çalışın. Güçlü yanlarını ortaya çıkarabilecek bir ortam hazırlayın

- Her farklılıkta insanların benzerliklerini bulun. “Her insan güler, ağlar, yemek yer, çalışır, oynar, çünkü insanız. Ama bunları yapma ve uygulama biçimlerimiz farklıdır. Bu uygulamaların diğerinden daha iyi olan tek bir yolu yoktur. Hepsi insanların ihtiyaçlarını karşılar.” açıklaması yapılabilir.

- Farklılıklarının çocuğunuzu eşsiz ve özel yaptığını bilin.
- Farklı özelliklerin bir üstünlük veya zayıflık olmadığını çocuğunuza model olarak anlatmaya çalışın.
- Tüm çocuklar farklı ve özeldir, bu farklılıklar için her çocuğunuza zaman ayırın.

- Farklılıkların anlaşılmaması çocuğunuzda kaygı oluşturabilir. Çocuğunuza yeteneklerine uygun ortamlar yaratıp görevler vererek öz yeterlilik duygusu geliştirmesine yardım edin.
- Çocuğunuzu bir koşul göstermeden sevdiğinizi gösterin.

- Çocuklarınıza okuma kitabı seçerken, onların çeşitlilikler ve farklılıklar hakkında bilinçlendirilmesine dikkat etmeniz önemlidir. Farklı hayat şartlarını ve farklı grupların aynı olaylarda nasıl davrandıklarını sergileyen kitaplar seç-mek yararlı olacaktır.

Bireysel farklılıklarına saygı duyduğunuzda çocuğunuz nasıl hisseder ve ilişkinizde neler değişir?

- Aile ortamına ilişkin aidiyet hisseder.
- Kendini güvende hisseder.
- Çocuğunuz da farklılıklara saygı duymayı öğrenir.
- Problem çözme becerisi artar.
- Olumlu benlik algısı oluşturur.

- Etkin dinleme, kendini doğru ifade etme, sınırlarını koruma becerileri gelişir.
- Sorumluluk almaya yönelik motivasyonu artar.
- Aile içi paylaşım artar.

KAYNAKÇA

KEDV, (2006). *Erken Çocuklukta Farklılıklara Saygı Eğitimi El Kitabı*. İstanbul: Derin Yayınları.

Topçubaşı, T. (2015). *farklılıklara saygı eğitim programının öğrencilerin farklılıklara saygı düzeyine etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.

YILDIZ, Ö.T. (2018). *5-6 yaş grubu için geliştirilen aile katımlı farklılıklara saygı programının çocukların farklılıklara saygı düzeyine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.